COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19405

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçe?i, küresel COVID-19 pandemisi döneminde bireylerin ya?ad??? spesifik stresörlere maruz kalma düzeylerini ve bu maruziyet sonucunda ortaya ç?kan psikolojik stres tepkilerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? psikometrik bir araçt?r. Bu ölçek, Z. B. Atak ve Ö. Yalç?nkaya-Alkar taraf?ndan 2022 y?l?nda Türkçe'ye uyarlanm??t?r. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türk kültüründeki geçerli?ini ve güvenirli?ini bilimsel yöntemlerle test ederek, klinik ve akademik ara?t?rmalarda kullan?ma uygun hale getirilmesini amaçlam??t?r. Ölçek, hem do?rudan pandemi ile ili?kili tehditleri (hastal?k, kay?p) hem de dolayl? sonuçlar? (ekonomik zorluklar, sosyal izolasyon) de?erlendirerek, ya?anan stresin kapsaml? bir profilini sunmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Psikolojik stres, Stresör, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Psikometri, Pandemi

Yazarlar

Zuhal Beyza Atak (GÜLER), Özlem Yalç?nkaya-Alkar

Amaç

Ölçe?in temel amac?, COVID-19 pandemisi sürecinde bireylerin kar??la?t??? çe?itli stres kaynaklar?na (stresörlere) ne ölçüde maruz kald?klar?n? ve bu maruziyetin ?iddetine ba?l? olarak geli?tirdikleri bili?sel, duygusal ve fizyolojik stres tepkilerini belirlemektir. Bu araç, özellikle travmatik stres, anksiyete ve depresyon gibi pandemi kaynakl? psikopatolojilerin anla??lmas? ve klinik müdahale stratejilerinin geli?tirilmesi için kritik veriler sa?lamay? hedefler.

Türkçe uyarlama çal??mas?, orijinal ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü koruyarak, Türk popülasyonunun kültürel ve dilsel özelliklerine uygunlu?unu sa?lam??t?r. Böylece, ulusal düzeydeki ruh sa?l??? ara?t?rmalar?nda güvenilir bir ölçüm arac? olarak kullan?lmas? amaçlanm??t?r.

Yap?

COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçe?i, genellikle iki ana boyutta yap?land?r?lm??t?r: **Stresörlere Maruziyet** ve **Stres Tepkisi**. Maruziyet boyutu, bireyin enfeksiyon riski, ekonomik kay?plar, sosyal k?s?tlamalar veya yak?n çevredeki hastal?k/ölüm gibi nesnel olarak deneyimledi?i olaylar? ölçer.

Stres Tepkisi boyutu ise, bireyin bu stresörlere kar?? verdi?i öznel ve psikolojik reaksiyonlar? (kayg?, korku, uykusuzluk, dikkat da??n?kl???, çaresizlik hissi) de?erlendirir. Ölçek, çok boyutlu

ARABPSYCHOLOGY.COM

yap?s?yla, stresin sadece varl???n? de?il, ayn? zamanda kayna??n? ve birey üzerindeki etkisinin do?as?n? da ayr??t?rma yetene?i sunar.

Geçerlik

Türkçe uyarlama çal??mas?nda (Atak & Yalç?nkaya-Alkar, 2022), ölçe?in yap?sal geçerlik kan?tlar?n? sunmak üzere çe?itli analizler yap?lm??t?r. Yap? geçerli?i, genellikle Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?larak incelenmi? ve orijinal ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türk örnekleminde de korundu?u gösterilmi?tir.

Ek olarak, ölçüt ba??nt?l? geçerlik kapsam?nda, ölçek puanlar?n?n ilgili di?er psikolojik yap?larla (örne?in, anksiyete ve depresyon ölçekleri) beklenen yönde anlaml? korelasyonlar gösterdi?i tespit edilmi?tir. Bu bulgular, ölçe?in teorik olarak ölçmesi beklenen psikolojik stresi ba?ar?l? bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Ölçe?in iç tutarl?l?k güvenirlik katsay?lar? (Cronbach Alfa de?erleri), Türkçe formun yüksek düzeyde güvenilir oldu?unu göstermi?tir. Uyarlama çal??mas?nda, alt ölçeklerin ve toplam puan?n Cronbach Alfa de?erlerinin kabul edilebilir (genellikle .70 üzeri) s?n?rlar içinde oldu?u rapor edilmi?tir. Yüksek iç tutarl?l?k, ölçek maddelerinin ayn? psikolojik yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ü anlam?na gelmektedir.

Baz? uyarlama çal??malar?nda ek olarak, test-tekrar test güvenirli?i de incelenir. Bu analiz, ölçe?in zaman içinde kararl? sonuçlar verdi?ini göstermek amac?yla belirli bir zaman aral???yla (örne?in 2-4 hafta) ayn? bireylere tekrar uygulanmas?yla elde edilen korelasyon katsay?lar? üzerinden de?erlendirilir.

Faktör Analizi

Atak ve Yalç?nkaya-Alkar (2022) taraf?ndan yürütülen çal??mada, ölçe?in yap?sal geçerli?ini incelemek amac?yla Faktör Analizi yöntemleri kullan?lm??t?r. Orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türkçe formda da do?rulan?p do?rulanmad???n? test etmek için Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) uygulanm??t?r.

DFA sonuçlar?, uyarlanan ölçe?in kuramsal olarak öngörülen faktör yap?s?na (Stresörlere Maruziyet ve Stres Tepkisi) mükemmel veya kabul edilebilir uyum gösterdi?ini ortaya koymu?tur. Bu analizler, ölçek maddelerinin kültürel adaptasyon sürecinden sonra dahi orijinal konsepti yans?tmaya devam etti?ini güçlü bir ?ekilde desteklemektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek Bilgileri

Test Tipi: Uyarlama Ölçe?i (Adaptation)

Format: Genellikle 5'li veya 6'l? Likert tipi derecelendirme (Ölçek maddelerine verilen yan?tlar, ?iddet veya s?kl?k temelinde derecelendirilir).

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinali genellikle ?ngilizce veya ba?ka bir dilde mevcuttur).

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon veya Üniversite Ö?rencileri (Uyarlama çal??mas?n?n örneklemine ba?l? olarak).

Ya? Grubu: Ergenlik dönemi sonu ve Yeti?kinler (18 ya? ve üzeri).

Popülasyon Detaylar?: Uyarlama çal??mas?, genellikle Türkiye'nin çe?itli bölgelerinden gönüllü kat?l?mc?larla gerçekle?tirilmi?tir. Çal??ma, pandemi sürecinin psikolojik etkilerini deneyimleyen bireyleri kapsam??t?r.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-Report) ölçe?i. Kat?l?mc?lar, pandemi döneminde ya?ad?klar? olaylar? ve duygusal tepkilerini belirtilen derecelendirme skalas? üzerinde i?aretler.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Psikolojik stres, Travmatik Stres, Geçerlik, Güvenirlik, Psikopatoloji, Faktör Analizi

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: beyzaatak13@gmail.com (Sorumlu Yazar ?leti?im)

Yaz??ma Adresi: Zuhal Beyza GÜLER (Atak), ?lgili Kurum Adresi (Uyarlama çal??mas?n?n yap?ld??? tarihteki üniversite/klinik ba?l?l???).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: Türkçe uyarlama ve psikometrik geçerlik çal??mas? 2022 y?l?nda yay?nlanm??t?r.

?zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? genellikle yay?nlanan makaleye at?fta bulunularak serbesttir, ancak ölçe?in orijinal geli?tiricilerinden veya Türkçe uyarlamas?n? yapan sorumlu yazardan (Zuhal Beyza GÜLER) resmi izin al?nmas? önerilir. Kullan?m ücreti bilgisi makalede belirtilmemi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bu çal??man?n orijinal makalesine Dergipark üzerinden eri?im sa?lanabilmektedir: dergipark.org.tr.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: covid-19-stresorlerine-maruziyet-ve-stres-tepkisi-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Atak, Z. B., & Yalç?nkaya-Alkar, Ö. (2022). COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçe?inin Türkçe uyarlamas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi, 9*(1), 135-159.

COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Bu ölçe?in maddeleri, telif hakk? korumas? veya akademik k?s?tlamalar nedeniyle bu platformda aç?kça sunulmamaktad?r. Ölçek maddelerine eri?im için Atak ve Yalç?nkaya-Alkar (2022) referans?ndaki orijinal makaleye ba?vurulmas? veya sorumlu yazar (Zuhal Beyza GÜLER) ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM